

FO-03-034**Orimliga krav från Naturvårdsverket skrämmar nämnder att påföra sanktionsavgift**

I december 2002 genomförde fastighetsförvaltningsbolaget Björksund Förvaltnings AB¹ i Tystberga en obligatorisk köldmediekontroll i två fastigheter som företaget äger². En köldmediekontroll görs för att besiktiga exempelvis större kylar, frysar eller luftkonditioneringsanläggningar så att dessa inte läcker köldmedium, så kallade freoner³. Köldmediekontrollen ska utföras en gång per år av en statligt ackrediterad kontrollant och rapporteras till kommunen⁴.

Kontrollerna genomfördes av en godkänd kontrollant och medförde inga anmärkningar. Kontrollrapporterna skickades dock inte till miljöförvaltningen i utsatt tid. Anledningen var att företagets vd och administrativt ansvarige direkt efter kontrolltillfället genomgick en omfattande sjukhusbehandling med påföljande konvalescens. Efter en månad skickade kommunen påminnelser om de två uteblivna köldmedierapporterna till företaget. De ingavs då omedelbart, i mitten av maj⁵. Samtidigt påförde en miljöinspektör företaget två miljöstraffavgifter på vardera 5 000 kronor.

Enligt miljöbalken ska underlåtenhet av rapportskyldighet medföra en sanktionsavgift på 5 000 kronor⁶. Det är kommunens miljöinspektörer som rekommenderar sanktionsavgiften och miljönämndens ledamöter som fattar beslut. Beslutet kan överklagas till en miljödomstol, en avdelning inom tingsrätten, och därefter till miljööverdomstol och i förekommande fall till Högsta domstolen. En nämnd eller en domstol kan besluta avstå ifrån att påföra miljöstraffavgift om avgiften framstår som ”uppenbart oskäligt”. Oskälighetsrekvisitet erbjuder en möjlighet för förtroendemän och jurister att göra rimlighetsbedömningar.

Naturvårdsverket, som utfärdar föreskrifter om miljöstraffavgifterna, skriver i en kommentar att de situationer där oskälighetsrekvisitet är påkallat närmast ska vara av force majeure-karaktär⁷. Den omständighet som föranlett miljöstraffavgiften ska i princip ligga utanför näringsidkarens möjlighet att kontrollera. I den bilaga med rättsfall som medföljer verkets kommentarer framgår dock att rättspraxis inte är tydlig. Rättsfallen visar att det finns utrymme för nämndpolitiker att avstå från att påföra miljöstraffavgift om skäl föreligger i enskilda fall.

I juni 2003 sammanträdde miljönämnden i Nyköping. Nämnden fastställde då att Björksund Förvaltning skulle påföras de två miljöstraffavgifterna, en för varje fastighet. I ett yttrande hade Björksund Förvaltnings vd framhållit sjukdom som grund för att miljöstraffavgifterna var uppenbart oskäliga, något som miljönämnden inte tog hänsyn till. Beslutet är nu överklagat till miljödomstol. Under nämndens möte fattades beslut om att

---

¹ Organisationsnummer 556073-0037.

² Fastighetsbeteckning: Sörmlandsbanken 10 samt Standard 8.

³ Enligt Statens naturvårdsverks föreskrifter om kyl- och värmepumpanläggningar innehållande CFC, övriga CFC, haloner, HCFC och HFC gäller att stationära anläggningar ska rapportera resultaten från den återkommande kontrollen årligen, dock senast den 31 mars varje efterföljande år, till den lokala tillsynsmyndigheten, om den sammanlagda köldmediemängden överstiger 10 kg. SNFS (1992:16).

⁴ Utfärdare av ackrediteringen är Swedac Ackreditering.

⁵ Rapporten inkom till miljökontoret 2003-05-12.

⁶ Miljöbalk (1998:808) 30 kap 1 §.

⁷ Statens Naturvårdsverk, Handbok 2001:1 utgåva 2, punkten 3.2.3.

påföra sammanlagt åtta olika sanktionsavgifter på företag i kommunen⁸. Samtliga rapporter var försenade en dryg månad.

Företagarombudsmannens bedömning

- Det var fel av miljönämnden att påföra miljöstraffavgifterna på Björksund Fastighetsförvaltnings AB, anser Företagarombudsmannen. Flera starka argument talar för att det var uppenbart oskäligt: De aktuella köldmediekontrollerna hade genomförts inom lagstadgad tid och utan anmärkning. Förseningen med insändandet av blanketterna berodde på sjukdom. Något miljöhot har inte förelegat. Miljönämnden borde betraktat miljöstraffavgiften som oskälig.
- Miljönämnderna ska göra sin egen tolkning av oskälighetsrekvisiten. Naturvårdsverket försöker genom egen tolkning av olika rättsfall att skruva upp oskälighetsrekvisiten till att gälla endast force majeure-liknande fall. Genom att höja kraven för oskälighetsrekvisiten skrämmar naturvårdsverket nämnderna från att avstå att påföra miljöstraffavgifter även om ledamöterna själva anser att de är uppenbart oskäliga.

I Företagarombudsmannens bedömning av ärendet deltog Tommy Adamsson, Roland Armholt, Patrik Engellau, Camille Forslund, Lars I Jansson, Nils-Eric Sandberg, Edward Waller och Monica Werenfels-Röttorp.

Fakta

Statens naturvårdsverks föreskrifter SNFS (1997:3)

16 § För stationära anläggningar gäller att resultaten från den återkommande kontrollen årligen, dock senast den 31 mars varje efterföljande år, skall rapporteras till den lokala tillsynsmyndigheten, om den sammanlagda köldmediemängden överstiger 10 kg. I sammanlagd köldmediemängd inräknas inte stationära enhetsaggregat med högst 3 kg köldmedium.

Miljöbalk (1998:808) 30 kap:

1 § Miljöstraffavgift skall tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Miljöstraffavgift skall dock inte tas ut om det är uppenbart oskäligt

3 § Tillsynsmyndigheten [kommunen] beslutar om miljöstraffavgift.

---

⁸ Bygg- och miljönämnden, protokoll fört 2003-06-17, §§ 112-120.